

ՏՐԱԳԻՐ

ՏՐԱԳԻՐ

Գաղափարական Գաղափարական և Գաղափարական

ԿՈՍՏԱՆՆՆԻՍԻՍ

14, () Գրոստոս :

Բարձրագոյն Գուռը որոշեց որ Վերանան լեւան բնակիչները 1750,000 զուռուշ տարոց տարի տուրք վճարեն Տերութեանը : Վեր տեղանքը բընակողներուն տուրքը ևս չափաւոր է, ինչու որ ուրովհետեւ վերջի պատերազմի ատենները շատ նեղութիւն կրեց ան կողմի ժողովուրդը : Բ. Գուռը կամեցաւ որ ծանր տուրքերով չի նեղացնէ զանոնք : Վնուս 4 ին հաստատուած առուտուրի պայմանները ևս ՚ի գործ դրուելու են հոն : Միայն թէ վաճառականներուն զիւրութեանը համար, թողաւու թիւն ըլլալու է անոնց որ դուրս ելած մետաքսին մաքսը ապրանքով հասուցանեն : Ըստ կարգադրութիւնները բաւական ապացոյց մըն են Բարձրագոյն Գրան Ետրեստանի վրայ ունեցած խնամոյրը, որն որ անշուշտ երախտագիտութեամբ պիտի ընդունին այն կողմի բնակիչները :

Գօնդէ Գործարար շոգինաւով քանի մը հրամաններ խրկելուցան Ետրեստանի կառավարիչներուն, Բ. Գրան որոշումները անոնց խնայելու համար :

Տար օրէն աւելի է որ մայրաքաղաքիս մէջ գրուներաւ զօրաց գունդերը յաճախ կրթութիւն կրնեն, զինուորական մեծ հանգէսին պատրաստութիւն տես :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆԵՐ

Բարոյական պատմութիւն :

Բլիմք կամ երջանկութիւն :

Նշարհիս մէջ ամեն մարդ կը ցանկայ երջանիկ ըլլալու, և շատ կաշխատի և կը ջանայ որ այն վիճակը ձեռք ձգէ. նաև գրեթէ ամեն մարդ կը սրտընջայ այն երջանկութեանը չի հասնելու համար որ այնքան նեղութիւնով և այնքան աշխատութիւնով կը փնտրէ : Բայց ի՞նչ է պատճառը, որ այնքան մարդք շարունակ և մեծ փութով երջանկութեան ճամբային կը հեռակն և գրեթէ բնաւ մէկը չի կրնար հասնիլ անոր : Երբեք սխալ առաջնորդներու հետեւելով մարդկանց մեծ մասը կը մոլորին գէպի երջանկութիւն տանող ուղի ճամբայէն, ու անանկ տեղեր կը կրնան փնտրելու որ որ անհնարին բան է զայն գտնալ : Ըստ բանի վրայ ես շատ կը երկարայիմ, և հետեւեալ պատմութիւնը թէպէտ առասպելաբան է, բայց ինչպէս

նալով, որն որ այսօր պիտի ըլլայ : Իհնէս պողէսիի քովը եղած ընդարձակ դաշտին մէջ :

Երբին Վեհափառութիւնը և բոլոր մեծամեծ պաշտօնատէրները ներկայ գտնուելու են հոն. Սուլիտ պէյը Սամի պէյը ու զեապանները ևս հրաւիրված են կէս օրվան մօտ ան տեղը երթալու : Երդէն բազմաթիւ վրաններ պատրաստուած են վերջիլեալ դաշտին մէջ :

Փառաւոր կառքեր ու ձիեր ևս պիտի պատրաստ կենան ծովեղբեր որ ՚ի զինին իրացող երեւել ան ձիքները նաէն ելածուն պէս աւանն իրենց վրանները տանին :

Երկուշաբթի օրը Ռեշիտ փաշային ամարանոյր սկսվեցաւ թլիփատութեան հանգէսը, որ իրէք օր քշեց : Զարուր քսան աղբատ տղայէն աւելի յիշեալ փաշային որդոյը հետ թլիփատեցան, ինչպէս և զերմանայի տղնուական երիտասարդը՝ պարոն Ռեշեյէ կոչուած, որ ինչպէս ծանուցած ենք, անցածները ընդունեց մահաբեռական կրօնը, ու իսկոյն Գօլ պատիի պաշտօն տրուեցաւ անոր :

— Երբ օրը՝ առաւօտուն ժամ 3 ին, հրկիզութիւն մը պատահեցաւ Կոստանդնուպօլսոյ մէջ Վ. Ը. Լանկայի մօտերը, որ իրէք ժամ տեւեց ու գրեթէ 200 տուն էրեցաւ հայոց, յունաց և տաճկաց, նմանապէս մէկ բազմիք մը, շատ զինետուններ և խանութներ :

— Երեկ ևս Ե. յազմա խափուսին հրդեհ եղաւ,

ու այս առտու ալ Կոստանուրի կողմը, բայց աս վերջի երկու հրդեհը շուտով մարեցին :

— Կրակի թէ Ենդրիայի զեսպանը Լօրտ փօն սրմալի, ասար օրէն ետքը պիտի մեկնի ասկէց :

— Յիշեալ զեսպանը Պէյօղու տուն մը բռնեց վարձքով, որովհետեւ թարապետի պալատը հին ըլլալով ձմեռը չի բնակելի : Վոտ օրերս անգղիացի ճարտարապետ մը եկաւ հոս, որն որ պիտի սկսի շինել Ենդրիայի զեսպանին պալատը :

— Երկրպագան շոգինաւը Վիլ կոչուած, այսօր եկաւ Երզնասանդրիայէն, բայց զեւ չիմացեցաւ թէ ի՞նչ բերած է. կը հաստատեն միայն թէ 3 միլիոն ստակ բերեր է ՚ի հաշիւ Կղիպտոսի տարեկան տուրքին :

Իտալացի երիտասարդ մը շատ պարտք ունենալով՝ Վիտիլի փախած էր իր բազմաթիւ փոխատուններուն ձեռքէն. բայց իր զեսպանէն Կոստանդնուպօլիս կանչուելով՝ Վրեշէնց անուն շոգինաւը մտաւ և ճամբան թոյն խմելով չուս. այր ինքզինքը մեռցնէ, այս բանը ժամանակին իմացելով զեղթաթի տըրին անոր և մեռնէլէն աղատեցին : Վերջապէս ամուս 7 ին Կոստանդնուպօլիս հասնելով՝ շոգինաւէն դուրս չելաւ առջն օրը, և ըսելով թէ Վրանէրիայի կողմէն հոն պիտի գան զինքը որովհետեւ, մէկ սուր մը ձեռք ձգեց և սատակի վերաւորեց փոքր. իր վերքերը թէպէտև շատ դէշ են, բայց մահացնող չեն :

սկիով լեցուն. Տէր Կոստան, աս ի՞նչ բան է, հոս տեղս կախարդութիւն մը կայ. բայց ինչ և իցէ աս ոսկին հարստութիւնը ևս կը վայելիմ. աս ըսելով մտանին և թուղթը առաւ և իսկոյն քարանձաւէն դուրս ելելով մնաք բարով անտառներ բաւ, քանի որ աս ոսկին ունիմ կը կրնամ սրախ ուղածը ընելու. երանի թէ հիւնայ Մեքքէ եղած ըլլայի. . . զեւ խօսքը չի լրացուցած, նոյն վայրկեանին ինքզինքը գտաւ Մեքքէի մէջ : Ընտանըր գլխավին արիւած և շիթած գողալով բացաւ թուղթը և կարգաց աս խօսքերը : «Քսակը ոսկիով կը լեցուի երբոր կամիս և մատանիով ալ ուր տեղ գը կրնալու փափագ ունենաս, իսկոյն ինքզինքըդ հոն կը գտնաս» :

Մեծապէս ուրախացաւ Բլիմք աս բանը իմանալուն վրայ, և ամենէն առաջ հետաքրքրութիւն մը ծագեցաւ իր սրտին մէջ նոր երկիրներ տեսնալու. և որովհետև որ որ ուզէր զիւրաւ կրնար երթալ, քեւ ժամանակի մէջ արշարհիս մեծ մասը պարտեցաւ : Ըստ չի անգամին մեծ զուարճութիւն գտաւ զննելով գաւառներուն պէսպիսութիւնը, կրնաներուն տարբերու-

որ շատ անգամ մեծ ճշմարտութիւններ կը ծածկելին առասպելի վարպետրին ետեւը, անոթ համար շատ կը հաստատեն տար փայ ունեցած կարծիքս :

Երբարցի հովիւ մը Բլիմք անուն՝ երբոր մէկ օր մը դատարկ կեցած իր ոչխարներուն պահպանութիւն կրնէր, ու աղին անդին կը պտտուէր, լեռան մը տակ բոյսերուն մէջ ծածկուած քարանձաւ մը (մաղարայ) տեսնալով՝ ուղեց որ ներս մտնայ : Վրանէն ներս մտնալու տեղը շատ մութ և սոսկալի էր, բայց ներսի կողմը լոյսի ճառագայթ մը տեսնալով՝ գէպի այն կողմը առաջ գնաց և գտաւ մէկ քսակ մը, մատանի մը և հին թուղթ մը : Իսկոյն մեծ փափագով ձեռքը քսակին երկնցուց, բայց տեսնալով որ պարտապէս, ո՞վ թշուառական բաւ, առանց օգուտ մը ընելու խաբեցիր զիս, գո՞նէ քեւ մը գրամ ըլլար մէջը. բայց ստակ մըն ալ չի կայ. ուրեմն կորսովէ գնա՛, և ինչուս հիւնայ ուր էիր նէ հոն կեցիր, առանկ ըսելով մեծ բարկութիւնով գետինը զարկաւ զանի :

Քսակը քարի մը զարնուելով՝ Բլիմք ոսկիի ձայն լսեց ուտի զարմանալով կրկին վերցուց և գտաւ

Գողին մէկը՝ որն որ անցածները Վալթերա հը-
րէայ վաճառականի մը գրատուն մէջ բռնաբեկեցաւ ,
և յայտնի ապացոյց մը չըլլալով աղաոտեցաւ , աս օրէ-
քըս վերստին յանդէսընելով նշանաւոր գողութիւն մը
ընելու , կրկին արգարութեան ձեռքը ինկաւ : Ըս
մարդը աղէկ հանդերձներ հագնելով հուսի նաւ մը
գնաց . երբոր նաւապետը հոն չէր , և իբր թէ ինք
զինքը պատուաւոր մարդ ձեւացընելով կուգէր նա-
ւապետը տեսնալ , նաւուն վարձքին համար խօսե-
լու . ուստի ինքզինքն որ քամէոսն իջնայ և անոր տով-
սակ մը գրէ : Վաւապետին ծառան իսկոյն վար ի-
ջեցուց և գրելու համար հարկաւոր եղածը տալով՝
մինակ թողուց հոն ու ինքը դուրս ելաւ : Վաւի մը
վայրկեանէն մարդը վեր ելաւ և իր հոն բերող նա-
ւակը կանչեց որ զինքը ցամաքը տանի . բայց ծա-
ռան տեսաւ որ մեծ բան մը կայ անոր հանդերձին
տակը , որ եկած առեւեր չէր երևնար . աս բանին
վրայ կասկածելով երկրորդ նաւապետին իմացուց .
և աղէկ մը իմանալու համար վար քամէոսն իջաւ և
տեսաւ որ քսակով մը 370 ըրեալ զողոր է . վասն
որոյ սկսաւ պրուալ և աղմուկ հանել . բոլոր նա-
ւատիները անոր հետ իսկոյն ցամաք ելան և բա-
րեբաղդութեամբ համեւելով զողին ետեւէն , որ նոյն
վայրկեանին ցամաք ելած էր , նախ քակը առին
անկէց , ու հրապարակին մէջ աղէկ ծեծ մը քաշե-
լէն ետեւ՝ պահապան զինուորներուն յանձնեցին , որով
իսկոյն ճանչցան որ ան առջի անգամի բռնաբաժ
գողն է :

ԵԳԻՊՏՈՍ

Միջազգային զինուոր : Ընդամենը 23 ին
Նիւ կողմէն շարժուող Վոստանգնուայօլիսէն գալով՝
Լաբիպոսի տարեկան տուրքին պակասեցընելու լուրը
բերաւ . թէպէտեւ փաշան օր մը առաջ իմացած
էր զայն :

29 ին Մ . Երբէն Վաստիայի ընդհանուր հիւսա-
տոսը եկաւ Վալթերա անուն անտրիական գորվէ-
թով , որն որ 21 թնդանօթ նետելով բարեկեց քա-
ղաքը՝ որուն պատասխանեցին ցամաքի պատնէշնե-
րը . յիշեալ պաշտօնատարը հասածին պէս իսկոյն

թիւնը , բնութեան կերպ կերպ պտուղները և արհեստ-
ներուն զանազան գործքերը , նաև զանազան աղբերուն
տարբեր բարքերը և սովորութիւնները : Բայց քիչ ժա-
մանակէն աս զուարճութիւնները կամաց կամաց սկսան
պակսիլ , և ատեն մըն ալ անցնելէն ետքը լաւ կը տեսնար
թէ բոլոր ան պէսպիսութիւնները որ առաջ զինքը կը
զուարճացունէին գրեթէ ոչինչ բաներ էին . ինչու որ
արհեստը և բնութիւնը ամեն տեղ նոյն բաները կրնային
ընելու . իսկ մարդոց սովորութիւնները և բարքը՝ մէկ
կերպ կիրքերէն առաջ գալով , շատ քիչ բանով մէկըզ-
մէկէ կը տարբերին : Վաստի նոր բաներ տեսնալու բաղ-
ձանքէն դադարելով , բոլորովին պակսեցաւ ճամբորդու-
թեան հետաքրքրութիւնը , և խորհեցաւ որ անկէ ետեւ
միայն իր մարմնոյն հանգստութեանը հոգ տանի :

Վերջապէս իրեն կենարաւ յարմար տեղ Վոստանգնու-
պօլիս քաղաքը ընտրեց , և անանկ կը թուէր իրեն թէ
հոն կրնայ վայելել բոլոր ան բերկրութիւնները՝ որ իր
հարստութիւնով զիրաւ ձեռք բերել զանոնքնասե-
զանազան աղբերու հետ տեսութիւն ընելով՝ վերստին
միտքը կը բերէր այն բաները որ իր ճամբորդութեան ատե-

Մէհէմէտ Մի փաշային բովը գնաց որու հետ եր-
կար և առանձին տեսութիւն մը բրաւ :

Ընդամենը 1 ին Մ . Երբէն մեկնեցաւ Վալթերա
նաւէն . մակոյկը մտնալէն ետքը Վորվէթը բարեկեց
զնա 7 թնդանօթով , որն որ կրկնեց Ռաս-Նալ-Թին
պատնէշը երբոր հիւսապետը ցամաք կելար . թօս-
քանայի հիւսապետը որ անոր պաշտօնը կը վարէր
ու նաև բոլոր անտրիակները զիմաւորեցին աս
պաշտօնատարը , որն որ անոնց հետ մէկտեղ հան-
դէսով պալատը գնաց . և փաշան ալ մեծ պատիւ
ցըցուց անոր : Երբոր ետ դարձան և գոնաթիւն հա-
սան անտրիական զբոշակը բացին և գորվէթէն ու
պատնէշէն 31 թնդանօթ նետեցին :

Մ . Երբէն երբոր իր սրահը մտաւ . մէկ ատենա-
բանութիւն մը բրաւ , որու մէջ աս ալ լրաւ թէ՛ «
ասկէ ետեւ բնաւ խաղաղութիւնը վերջութեւն չէ . և
առանց արգելքի առաւտուրը աղաւ պիտի ըլլայ ու
ճաղկելու է կաւալարութեան պաշտպանութիւնը
վը . ու նաև չորս հիւսապետները հրաման ունին
առևտրական գործոց դաշինքներուն պայմանները
ի գործ դնելու » :

Մ . Կարնէզ ընդհանուր հիւսապետը Միջերայի
ու Մ . Վրասմէր ընդհանուր հիւսապետը Ռու-
սիայի , ամուսն 3 ին եկան Քօլիֆէմիս անուն անդ-
ղիական շոգենաւով : Վաւի մը օրէն ետքը
պիտի ներկայանան փաշային . որովհետեւ կըսվի
թէ կաւալարութիւնը պատրաստութիւն կը տես-
նայ զանոնք ընդունելու , ու Լաբիպոսէն շատ բա-
ներ բերել կուտայ այսինքն ձի , թամբ ևն :

Ներքա գետի ջուրը արդէն անանկ բարձրացաւ
որ կը վախցըրի թէ աս կերպ աճիլը շատ գէշ պիտի
ըլլայ հունձներուն , արդէն քանի մը ձախող զիւ-
լածներ պատահեցան . միայն ամուսն առաջին օրը
երեք նաւ որ կերթային Մէյոնի - Կարահիմ տօնա-
վաճաւը , յանկարծ դարձան և շատ մարդ խղբը-
ւեցաւ :

ԻԴՆԱԻՆ

Հում , Տյուլիս : Օտրհուրելի զիպուած մը պա-
տահելով այսօր՝ մեծ վախ տրվաւ մայրաքաղաքիս

նը զանազան տեղանք տեսած էր : Վաստի հոն տեղ ինքը-
զինքը տրաւ տեսակ տեսակ բերկրութիւնները վայելելու ,
ամեն կերպ հաճութիւնները կատարելու , անանկ որ
հեշտութեան և զուարճութեան մէջ կը լողար : Բայց
շատ չանցաւ ասոնցմէ ալ սխալը նկատուով մէկ զի կե-
ցաւ . վասն զի յաճախ գործածութեանը համար անա-
խորժ կը թուէին իրեն ամենալաւ բերկրութիւնները ան-
գամ . քանի որ ուրիշ նոր բաներ կը փնտրուէր , այնքան
ալ ամեն կողմէն ձանձրութեան կը հանդիպէր . և գործի
մը մէջ զբաղեալ չըլլալով՝ շարունակ սրտնեղութեան
մէջ կը տառապէր : Իր չափէ գուրս զեղևութեան հի-
ւանդութիւն մը գալով վրան , աղէկ հասկցաւ թէ եր-
ջանկութիւնը փափկութեան և հեշտասիրութեան մէջ
ալ չի գտնուիր . ասոր համար ուղից որ գործքի և զբաղ-
մունքներու մէջ փնտրուէ զանի :

Վաստի իր բազմաթիւ հարստութեանը պատճառով
զիւրկն ստացաւ պաշտպաններ և բարեկամներ . և իր
ճամբորդութեան մէջ ստացած ծանօթութիւններովը
շատ յաջողակ երեցաւ մեծամեծ գործքերու մէջ . և աս-
տիճան աստիճան այնքան բարձրացաւ պաշտօնը մինչև

բոլոր բնակիչներուն : Իրեք հոգիի գլուխ կտրեցին
կէս օրվան մօտ , որոնց մէկը երսուն տարեկան կնիկ
մըն էր Միքէլինա անուն : Ըս չարագործները հա-
րուստ ժամագործի մը տուն մտնալով սուրբ Պետ-
րոսի մօտին օրը՝ (որ սովորաբար փողոցները ամբողջ
չըլլար , որովհետեւ գրեթէ բոլոր ժողովուրդը Տի-
բերիս գետին մէկալ կողմը կանցնի ան օրվան մեծ
հանդէսը տեսնալու համար սուրբ Պետրոսի փառա-
շէն եկեղեցւոյն մէջ) անոր յղի կինը սպաննել էին ,
ու եօթը տարեկան տղեկն ալ քանի մը տեղաց վի-
րաւորէլէն ետքը՝ տան մէջ գտածնին թալուր էին :

Երբոր զլսելին կտրեցին անթիւ բազմութեան
առջև , յանկարծ ահազին աղմուկ մը ծագեցաւ ժո-
ղովրդեան մէջ , ու հետո՛հետէ այնքան շատցաւ ,
որ բոլոր ՚ի զինին գացողները սոսկալի աղաղակնե-
րով սկսան չորս զին փախչել մէկըմէկ կոխկրու-
տելով . վասն զի խուսմը մը չարագործ մարդիկնե-
րու աս բազմութեանը մէջ մտած , ոմանք գաղա-
նաբար յարձակելով արանց վրայ անոնց ժամա-
ցոյցները կը յափշտակէին , ոմանք ալ կանանց ա-
կանջները կը պատուէին անոնց օղբեր կողպտելու
համար :

Վերջապէս սոսկալի տեսարան մը դարձաւ , ձիա-
ւոր զինուորները , հետեւակները , արք և կանայք
զողորուն հետ խառնուած՝ զարհուրելի ձայնելով
կը պուշտէին : Ըս երկիւզը այնքան տարածվե-
ցաւ բոլոր քաղաքիս մէջ , որ իսկոյն սուրբ
Լըրշտակապետի բերդին թնդանօթները լեյուցին
բերդապահ զինուորները ու պատրոյզները վաւած
պատրաստ կեցան խել մը ատեն , մինչև որ բոլոր
զօրաց գունդերը բազմութեան վրայ վաղելով ցը-
րուեցին զանոնք ու աղմուկը դադրեցաւ :

Մն ատենը ցաւալի տեսարան մը երեցաւ քաղա-
քիս մէջ , հրապարակները և շրջակայ փողոցները
լեցած էին գետինը փրկուած մարդիկներով . զի-
տես թէ պատերազմի դաշտ մը դարձած էր քաղաքը .
վիրաւորվածները շուտ մը հիւանդանոցները տա-
րին , որոնց մէջ տասներկու հոգի սպաննած գտան ,
հարիւր յիսուն հոգի սաստիկ վիրաւորված , ու
նոյնչափ անձինք ալ թեթեւ վէրքերով : Ինչու
աս ժամն իրեք հարիւր հոգիէն աւելի բանտը դըր-
ւեցան :

Երբոր քաղաքիս գերագոյն աստիճանին հասաւ . անա-
տենը մեծ գործքերու և զբաղմունքներու մէջ մտաւ .
երբեմն Միքայիլի հրամաններէն , երբեմն ժողովորոց
բողբէն գրեթէ վայրկեան մը աղաւ և հանգիստ չէր
մնար . նաև իրեն գէմ նախանձողներուն գաղտնի ժող-
վին միաբանութիւնը միշտ մտածմունքի ու ահազող
մէջ կը ձգէին զնա . անատենը փորձով գիտցաւ որ ի-
խանութիւնը և պատերազմի դաշտ չէ՛ բայց միայն հը-
չակաւոր գերութիւն մը . և ասկէց ալ ձանձրանալով
երբոր կը խորհէր որ հրաժարի լուր եկաւ Վոստանգնու-
պօլիս թէ Պարսիկը կը պատրաստվի պատերազմ բա-
նալու . Միքայիլ աս լրտեսին պէս փառք ու համբաւ ստանա-
լու ցանկանալով , իսկոյն անհուն զօրք ժողվեց և թշնա-
միին գէմ գնաց անոր գողութիւնը սանձելու :

Միքայիլ անգամին յաջողեցաւ երկու պատերազմի մէջ
յաղթելու , և թշնամիները ցիրուցան ընելով պարտա-
ւորեց զանոնք գլխովին չնա քաշելու Ռուրքաստանէն
որուն արդէն տիրած էին : Հիրաի Միքայիլ մեծ պատիւ
և համբաւ ստացաւ և անոր անունը գովութեամբ կը հը-
չակէր տէրութեան բոլոր նահանգներուն մէջ . թագա-

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Ըթէնք, 12 օգոստոս : Յունաստանի ժողովուրդը կը յուսար որ Մ. Մալրոզորտագոն մասնակից կըլայ հասարակութեան գործքերը կառավարելու, բայց աս յոյսը պարսպ էլաւ . վտան զի հրաժարեցաւ նա իր պաշտօնէն . նմանապէս իր պաշտօնակիցներն ալ՝ Մ. Մէթաքսա, Մ. Մէլաս և Մ. Սալէզգա :

Կառավարութեան նոր պաշտօնատարները ասոնք են .

Մ. Վրիէզիս՝ ծովային իրաց պաշտօնատար և նախագահ ժողովոյն :

Մ. Վրիսազիտիս՝ ներքին իրաց :

Մ. Ռիզո՝ արտաքին գործոց :

Մ. Ռասլի՝ որ հիմնական հիմայ հոս չէ, արդարութեան պաշտօնատար :

Մ. Վլիստոս՝ պատերազմական իրաց :

Մ. Մէթաքսան վարելու է իր իշխանութիւնը մինչև որ անոր տեղը մէկը զըրլի :

Հասարակօրէն անանկ կը կարծուի թէ օտար տէրութիւնները՝ ինչպէս և Յունաստանի թագաւորն ալ, պատճառ եղան աս փոփոխութեանը : Այս անանկուպօլսոյ դեսպանութիւնը Մ. Մալրոզորտագոյին տըվաւ () թօն թագաւորը, բայց նա յանձնառու չեղաւ :

Կառավարութեան կողմանէ գացող մարզիքները՝ յալէնցա աւաղակապետին ու անոր ընկերներուն վրայ, շատ մարդ բռնեցին : Կը յուսանք որ շատ ճիշտար յալէնցան ևս կը բռնուի :

Սրբ ճօն () մանէյ՝ Մեզիայի ծովակալը որ Մ. Թէնք պիտի գար, միտքը փոխեց ու ամսուս 7 ին Վորթուէն էլաւ Մարզա գնաց :

Գաղղ իացի՝ ծովակալը Վաղիւս անուն, աս նա հասնելու է երկու մեծ նաւով և մէկ Փրէկաթով :

ՉԻՆՄԱՉԻՆ

Թէպէտ և Վիւզան կողին ու Վանթոն քաղաքը աւանդիցան, բայց դեռ չն լըմնցաւ Սեծ Վրի-

որն ալ կը պատրասարէր մայրաքաղաքը ընդունելու զանի յաղթանակի փառաւոր հանդէսով : Բայց Մ. լիմէք մեծ համարձակութիւնով առաջ գնաց թշնամիին երկիրը, ու անխոհեմութեամբ անանկ մէկ դարանի մը մէջ ընկաւ որ իր զօրքերուն մեծ մասը կորսնցունելով հազիւ թէ աղատեցաւ : Ուստի առջի տեսարանը փոխելով՝ գովութիւնները անէծքի դարձան, ու փառաւոր յաղթանակին տեղը յայտնի կերեւար իրեն մահը ուկեղէն շուանով :

Բարեբաղդութեամբ մատանիին զօրութիւնովը ազատեցաւ ան վտանգէն և շնորհաստանի զանազան տեղանքը պտրտելէն ետև, միշտ իր հետը տանելով ձանձրութիւնը և անհասնողութիւնը, վերջապէս կոլլոնտա հասաւ :

Աքաղաքին թագուհի մը կիշխէր որուն շնաշխարհիկ գեղեցիկութեանը վրայ կը զարմանար բոլոր Միսիա : Ալիմէք զանի տեսածին պէս սիրահարեցաւ և մեծ եռանդով բորբոքեցաւ . ուստի ուղելով անոր պալատը մօտալիկ ինչոյն ինքզինքը հոն գտաւ : Իր փառաւոր կերպարանքը, ազնիւ ու քաղաքավար շարժմանքները, վայելուչ և ազդու խօսքերը, նաև այնքան ծանօթութիւնները՝ որ իր շուրջ եկած գաւառներէն կուտար, շատ հաճելի երեցան

տանիայի ու Չինմաչինի տէրութեան մէջ եղած վէճը : Կերենայ թէ չինացոց կայսրը պատրասարուած է որ դէմ կենայ, և անգղիացիք ալ վերստին զօրք խրկեցին ան կողմը՝ Վոմմոտոր Պաէնէրին հրամանին տակը, որ երթան տիրեն Ֆէքին մայրաքաղաքին :

Անգղիացի ծովապետին գիտաւորութիւնը՝ ինչպէս որ կը ծանուցանեն Մեզիայի և Վաղղիայի օլրաղիւնները, հետեւալն է :

« Անանկ պատրաստութիւն մը տեսնուեցաւ Ֆէքին քաղաքին վրայ յարձընելու, որ անշուշտ առնուելու է աս վարդմի ու բազմամարդ մայրաքաղաքը :

« Յամաքային զօրքը՝ որոնցմով աս գործողութիւնը պիտի կատարուի, 4000 հոգի են . աս թիւը թէպէտ քիչ կերևայ՝ բայց իրենց ահաւոր թիւդանութիւնը օգնութեամբ, անշուշտ տիրելու են անանկ քաղաքի մը՝ որու մէջ 800,000 բնակիչ կան, ու իրենց զինուորները վառասիրտ և անզօր մարդիքներ են :

« Մեր զինուորները առանց արգելք մը ունենալու կրնան առաջ երթալ Ֆէյ - շօ նեզուցէն մինչև Ֆէքին քաղաքը . բայց որովհետև անանկ կողին մը վրայ շինուած է Ֆէքին, որ մեր պատերազմական նաւերը և շոգենաւերը չեն կրնար մօտենալ, ասոր համար ումբաճութիւնը (խուճկարայ նետերը) անանկ կերպով մը ըլլալու է՝ որն որ մինչև հիմայ բնու ՚ի գործ զըրուած չէ չինացոց քաղաքներուն դէմ : Յիշուի մեր կողմէն ալ մալղ կը մեռնի թէ բոլորովորթ թշնամութիւնը ցրցուէ մեզի, որն որ կերենայ թէ ասանկ պիտի ըլլայ, թէպէտև կը հաստատեն որ հասարակութիւնը չի սիրէր բնաւ թաթարի տէրութիւնը :

ԶՄԻՌՆԻՆ

22 () օգոստոս :

Աս անգամ Պոմպայէն Մեքսանդրիայի ճանապարհով առած գիրքերնիս յուլիս 7 էն է . որով

թագուհիին որ Մէլիմէ կը կոչէր, և յօժարութեամբ ընդունելով զնա իր պալատը՝ ինչորեց որ ժամանակ մը կօլլոնտա կենայ, Միմէք ուրախ սրտով հաճեցաւ հոն մնալ : Ուստի անոր պատուոյն համար հանգստեան, որսեր և զբօսարներ եղան : Միմէք օրըստ օրէ իր հարստութեան չափազանցութիւնը կը ցրցունէր պատական հանդերձներով և ծանրազին գոհարներով . Մէլիմէ ևս իր մտերիմ բարեկամութիւնը ցրցունելով՝ հետզհետէ այնքան վառուցաւ անոր սիրովը՝ մինչև կը յուսար Միմէք թէ անշուշտ կը յօժարի իր հետը կարգուելու . և մեծապէս ուրախանալով կարծեց թէ հասած է այն երջանկութեանը՝ որ շատ ժամանակէ ՚ի վեր շուրջ գալով կը փնտրուէր զանիկա : Բայց շատ չանցաւ պալատականները նախաձեռնով՝ դժարին եկաւ օտարականի մը ծառայելու ստի սկսան անոր վրայ զըպարտութիւններ ընել . և թագուհին ալ խարելով՝ անանկ ճշմարիտ երեցաւ իրեն անանց չարախօսութիւնները, որ խիստ բարկացաւ ու հրամայեց շուտով սպաննել զանի : Միմէք վերստին պարտաւորեցաւ մատանիին զօրութեանը սպաւինիլ և անով ազատիլ :

(մնացորդը հետեւեալ թիւով :)

մեր անուական ու աղգասէր բարեկամը Մըայ Մեւտ Մըանուրեանց հետեւեալ լուրերը կուտայ մեզի Չինմաչինի վրայօք . ուսկից եկած գիրքերը մայիսի 8 թիւով են եղեր :

« Արեւելի փոփոխութիւն մը եղած չէ մինչև ան տոները Մեզիայիներուն ու Չինմաչիններուն մէջ եղած կռիւին վայրօք . քիչ մը առուտուր ըրեր են փոխանակութեամբ ապրանսոյ աս, երկու տէրութեանց վաճառականները, որն որ կը շարունակվի եղեր միշտ : Վանթոնի մէջն ալ նոր փոփոխութիւն մը եղած չէ, միայն թէ չինացիք անգաղար կաշխատին բերդ մը շինելու աս քաղաքին քովը . բայց ըստ հասարակ կարծեաց, անգղիացիները շուտով պատճառ մը գտնալով պիտի փլցունեն զանիկա քիչ օրվան մէջ :

« Մանտարները (չինացի նախարարները) սը նապարծութեամբ կը հպարտանան օրէ օր, որովհետև անմէն կողմանէ զօրքեր կուգան իրենց մօտը կը ժողովվին : Վանթոն քաղաքէն ամմն օր կը փախչին զուրս կիլան բնակիչները . մանաւանդ սեզանաւորները ու հարուստ անձինքները գրեթէ բոլորը հեռացան աս քաղաքէն . ինչու որ երկմունքը անպատճառ պատերազմ ըլլայ պիտի ան կողմերը :

« Արեւիկայ ամսուս 5 ին՝ Վմիւրալ Սըր Ռելիմ Պլարիլը, և Սըր շէնրի Պլոտինձըր, (որոնք մօտերըս հրամանատար կարգըլեցան Չինմաչին եղած պատերազմական գործքերուն, ելան ասկէ (Պոմպայէն) իրենց պաշտօնատարներովը շտակ Չին երթալու համար Սեստօրիս շոգենաւով : Վանի մը օրէն ետքը հոս եղած երկու երկրթէ շոգենաւերն ալ պիտի երթան միանան Սեստօրիս շոգենաւին :

« Անգղիական շոգենաւերուն թիւը շատ պիտի ըլլայ Չինմաչին, ուր տեղ սեպտեմբերի սկիզբը պէտք է գտնուվին հետեւեալները . Մըայանդա, Վոսին, Սեստօրիս, Ամէսիս, Վիլէկէթօն, ու շունկիլ : Մտնց վերջի երեքը թէպէտև փոքրիկ են քիչ մը, բայց երկուքը երկրթէ է : Մսկէ ՚ի զտու ուրիշ իրեք շոգենաւ կալվածայէն ու երկուքը Պոմպայէն մօտերըս պիտի ելան ան կողմը երթալու :

— Աս տարվան Չինմաչինէն Ալրոսիա գացած թէյը (չայը) 20 միլիօն լիտրէ եղեր . ամմն մէկ լիտրը 160 տրամ է :

— 1840 մայիս 5 էն, մինչև յուլիս 13 ներկայ տարոյս 18,310 արկղ աֆիօն մտեր է Չինմաչին . ամմն մէկ արկղը 120 լիտր աֆիօն կառնէ :

Մտտոց քննութիւնները Մտուածաշունչին վրայով :

Բովանդակ Մտուածաշունչին մէջ 3566,489 գիր կայ, 31,173 տուն, 1189 պլուխ . և շաղկապը՝ 46,227 անգամ կրկնուած է, Տէր բաւը՝ 1855 անգամ . շանի (շէնէ) բաւը՝ մէկ անգամ, երկրորդ հիմնութեանի 5 համար : Բոլոր Մտուածաշունչին մէջ չի կայ անուն մը կամ բառ մը որ վեց վանկէն աւելի ունենայ :

(Վիկարօ :)

Տեղոյս սրբազան Մոսնորդ Մտուածաշնորհ Մատթէոս Մըր Ապիսկոպոսը վաղը կը մեկնի ասկից կոստանդնուպօլիս երթալու համար . որովհետև իրեն վերաբերեալ հարկաւոր գործ մը պատահելով՝ քաղաքիս յարգի իշխանաց գիտութեամբը կամեցաւ որ ինքնին անձամբ երթայ յիշեալ մայրաքաղաքը ու իր ձեռքովը տեսնայ այն գործը :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՐԵՍ

4 () գոտոս :

Քաղաքիս առևտուրը միշտ թուլութեան մէջ է, ու հաւատարմութիւնը վաճառականներու մէջ տակաւին չի տարածվեցաւ . անոր համար գործառնութիւններ ալ խիստ քիչ կը լինեն ու ասորանց դիւները շատերը անունով միայն են . որոնց երևելիներուն գիները կը նշանակենք աստանոր :

Չէթ : Կուզվի ու գինը բարձրցաւ . աս օրվան արժողութիւնը՝ 31-31 1/2 ֆիօրին է :

Կտաւատ (քեթէն Թօհուն) : Կամանակէս կուզվի ու 7 ֆիօրինի գիւրավաճառ է :

Սուսամ : Վրիչ կայ . 9 1/2-9 3/4 ֆիօրինի գնոյ առնող պակաս չէ :

Մետաքս : Թուլ է . Պրուսայինը՝ 7 1/2-8 ֆիօրին . Մեշտուտը՝ 9-10 . Պարեամսօրվանը՝ 6 1/2 ֆունթը որ է 180 տիրեմ :

Բուրդ : Չուզվիր . լըւացած ճերմակը՝ 33-36 ֆիօրին խանթարը . սևը ևս մոխրագոյնը՝ 21-22 :

Գլխոտը : Գիւրավաճառ է . սևը՝ 34-35 ֆիօրին . ճերմակը՝ 25 . կանանցը՝ 26-27 :

Տորոն (քեօք պոյա) : Թուլ է . Իզմիրու տեսակը՝ 25-26 ֆիօրին . ուրիշ վարնոյ տեսակները՝ 23-24 :

Մեղրամոմ : Վրիչ ասորանք կայ . 98-100 ֆիօրին գիւրավաճառ է :

Բամպակ : Մշտութեան մէջ կը գտնուի միշտ . Իզմիրու տեսակը՝ 29-30 ֆիօրին . Մարօն՝ 43 ֆիօրին . Մեքիզոյինը՝ 33-34 :

Բակլայ : Կգիւրտուի ասորանքը շատ կուզվի . 2 1/2 ֆիօրին վաճառվեցաւ , բայց հիմակ ալ աւելի գին կուզեն . և որովհետև սրմոխրներուն հունձը հասարակօրէն գէշ եղաւ աս տարի . կը յուսացվի թէ յիշեալ գինը բարձրնայ :

Յորին : Կուզվի . կախուղ ասորանքը (ոտեսային) 4 1/2-5 ֆիօրին . կարծրը՝ 5-5 1/2 . գարին՝ 1 1/2-2 ֆիօրին գիւրավաճառ է :

ԶՄԻՒՆԵԱ

22 () գոտոս :

Առևտուրնիս թէպէտև տակաւին յաջողակ փոխութիւն մը չընկալաւ , բայց և այնպէս աս շաբաթ սկսաւ քիչ մը շարժիլ ու չափաւոր գործառնութիւններ ալ եղան :

Բամպակ : Խիստ քիչ ասորանք կայ քաղաքիս մէջը . դուրսերէն ալ քիչ կուգայ , բայց և այնպէս գիններուն նոր փոփոխութիւն մը չեղաւ . որովհետև Եւրոպայի լուրերը աս ասորանքին վրայօք աղէկ չեն . աս օրվան արժողութիւնը 228 դուռուշէն մինչև 240 դուռուշէ է ըստ տեսակին :

Մետաքս : Թուլ է քիչ մը . Պարեամսօրվան ասորանքը՝ 128-130 դուռուշէ . Պրուսայինը՝ 240-260 :

Բուրդ : Ետ ասորանք չի կայ . աս օրվան արժողութիւնը չի բանվածը 195-200 դուռուշէ . բանված առաջին տեսակը՝ 220-300 . երկրորդ տեսակը՝ 195 . աս գինով 200 խանթար վաճառվեցաւ Կաղլիոյ համար :

Աֆիօն : Վրիչ մը թուլ է . ու գիններուն փոփոխութիւն մը չեղաւ . 67-67 1/2 դուռուշէ չէքին ծախող կայ միշտ :

Չէթ : Հին հունձէն խիստ քիչ մնաց . նոր հունձին ձէթը առեկին աւանդելու պայմանով 170-172 դուռուշէ դաշնադրութիւն եղեր է . բայց հիմակ 180-185 էն պակաս չեն ուզեր կապվելու , և ստակին իրեք բաժինին երկու բաժինը կանխիկ հատուցանելու է :

Յորին : Տակաւին դուրսերէն չի սկսեցին գալու , բայց մօտ օրերը կը յուսացվի թէ կուգան . կերելի թէ աս տարի Եւրոպայ շատ արմտիք պիտի երթայ :

Կտրնէն անցած իրեքշաբթի օրը 27 բեռ թուլ եկաւ որն որ Կանաթը ծախու առաւ , լաւը՝ 75 դուշէ խանթարը ու քարա ետիրախը 45 դուռուշէ : Ետքը անդրիացի վաճառական մը էսնաթէն 12 1/2 դուռուշէ լաւը , ու 60 դուռուշէ քարա ետիրախը առաւ : Ետքը ալ 28 բեռ Կաղլիի ասորանք եկաւ ու խիտն 135 դուռուշէ գնոյ առին անդրիացի վաճառականները :

Կտրնէն կը գրեն թէ՛ 55-57 դուռուշէ լաւ ասորանքը ու 33-35 դուռուշէ քարա ետիրախը առեր են հոն . բայց հոս տեղի ծախքերուն լըրը հոն երթալուն պէս անշուշտ գիները պիտի բարձրանան :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Վեննայու Միխիթարեան ուխտէն վերապա տուելի Յովնանեանց Հ . Պօղոս վարդապետը , որու հիա տեսութիւն ընելու պատիւ ունեցանք , Հրահանգ աստեղագիտական անունով նոր գիւրք մը շինած է գիտաւոր աստեղաց վրայ . որուն մէջը բաւական հետաքրքրական ու գիտնալու արժանի բաներ ըլլալով՝ անշուշտ բոլոր հայազգի ուսումնասէրները փափագանօք պիտի ստանան գանկիկա . ուսկից կրնան կերպ կերպ օգտակար ծանօթութիւններ բաղել : Յիշեալ գիւրքին հեղինակը աւանձին ջանքով կաշխատի հաստատել , որ գիտաւոր աստեղները մեր երկրին ու անոր բնակչացը ամենեկին վնաս մը չեն բերեր , ո՛չ հիւանդութիւնները կաւելցընեն ու ոչ օդին վրայ փոփոխութիւն մը կրնան : Կան մինչև հիմայ երեքսոս մեծ գիտաւորներուն պատմութիւննալ կը գտնուի աս գրքին մէջը :

Կը փութանք նմանապէս ծանուցանել հասարակութեանը՝ վերապատուելի Պօղոսեան Հայր հակօրոս վարդապետին աշխատարած համառօտ բառարանը՝ ի տաճկականէ ՚ի Հայ ՚ի պէտս զպրոցաց : Կսիկա քանի մը տարի առաջ տպւած հայերէն ու տաճկերէն բառարանին երկրորդ հատորն է . ուր տեղը տաճկաց լեզուն մէջը զոր ծածկած ամեն տաճկերէն , արպերէն ու պարսկերէն բառերը կան , որոնց առջևը իրենց նշանակութիւնները գրուած են հայերէն ընտիր բառերով բոլոր մեր նախնեաց գիրքերէն : Տաճկերէնէն հայերէնի թարգմանութիւն ընողին , ինչպէս նաև տաճկերէն սորվող հայերու շատ հարկաւոր է աս բառարանը :

ՆՈՐԱՏԻՊ ՄԱՏԵԱՆ

ԲՆՐԱՅՆԱՆՆ ԳՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ . ՚ի պէտար մանկանց , այլևայլ գրքերէ թարգմանած և բարոյական խրատներ եվելցուցած աշխարհարատ լեզուաւ . տպվեցաւ ՚ի Պօլիս Երասկան տպարանը Աստուծական Բնկերութեան ծախքովը 1841 . 8 ծախք . մէկ հատոր թղթակաղմ . գին՝ 6 դուռուշէ 20 փարսյ :

Պօլիս ամա ալթըն Նէպէլ տքտար խանը Բեշարե մաղճեան յարգի Վեորդ աղային գրատունը : Իզմիր՝ Երշաղյս Երարատեանին գրատունը :

Կոստանդնուպոլսոյ նոր հաստատված Աստուծական Բնկերութիւնը հայոց , իրեն Իզմիրու գործակալ ընտրեց Վուկաս Գ . Պալլաղաղանը . ո՛վ որ ուղէ կրնայ երթալ անոր գրատունը ու անգամ գրվի :

Յիշեալ բնկերութեան կառավարութեանը կողմանէ ստորագրեալ տոմսակ մը պիտի արբի ամեն մէկ անդամին , բաժանորդութեան համար . տրված ստակնուն համար , որ է տամներկու և կէս նոր քրսաննոց ոսկի :

Կատիջեանցի հայ պարկէշտ երեսասարդ մը էր խնդրէ վաճառականի մը մօտ գրագրութեան կամ ուրիշ պաշտօնով ծառայութիւն ընել չափաւոր վարձքով մը : Ով որ կուզէ Երշաղյս Երարատեանին գրատունը ալ աւելի անգին կը թիւննր կրնայ ստանալ :

ԱՐՇԱՆՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

առ Օրօգիւր շաբաթը անգամ մը կը տրպվի :

Տարեկան ստորագրութեան գինը՝ 120 դուռուշէ է . կանխիկ . ով որ ուղէ կրնայ ստորագրվի :

Իզմիր՝ օրագրութեան տպարանը :

Պօլիս՝ Վեղեր խանը Իզմիրցի Սաւալանեան Կառնի աղային գրատունը :

Պուրսա՝ Քապուքճեան Սատթէոս ու Գրիգոր աղայից մաղազան :

Ելեքսանդրիա՝ Եղաղանեան Կարապետ աղային մաղազան :

Յոզգէ (Կաֆա) մեծապատիւ Մուրատ Եղային գրատունը :

Թրեան՝ Երեւան Գրիգոր աղային գրատունը :

Լըզոն՝ Հակոբճեանեան աղայ Սարգսին մաղազան :

Երևան՝ Քարիկեանց Յարութիւն աղային մաղազան :

Տիարպէքեր՝ Պարօն Կաթիմանտին մաղազան :

Եւա՝ Պըլքըլեան աղայ եղբար մաղազան :

Պաղատա՝ Ենգղոյ սուպին թարգման աղայ Խաչիկին տունը :

Գարեթ՝ Ելանեան Կաղարեանց Յակօր աղային վաճառատունը :

Պոնգա՝ յարգի պարօնաց Եղանուր որդոց և բնկերաց վաճառատունը :

Ով որ ուղէ կրնայ մասնաւոր բան մը տպել ալ Երշաղյս Երարատեանին մէջ՝ 40 փարսյ հատուցանելով ամեն մէկ տողին համար . թէ որ տրպվելու բանը արժանաւոր համարի օրագրութեան վերատեսուչը :

Ի ՏՊՐԵՆԻ ՍՏԵՓԵՆԵՈՍ ԳՐԱՐԱՆ